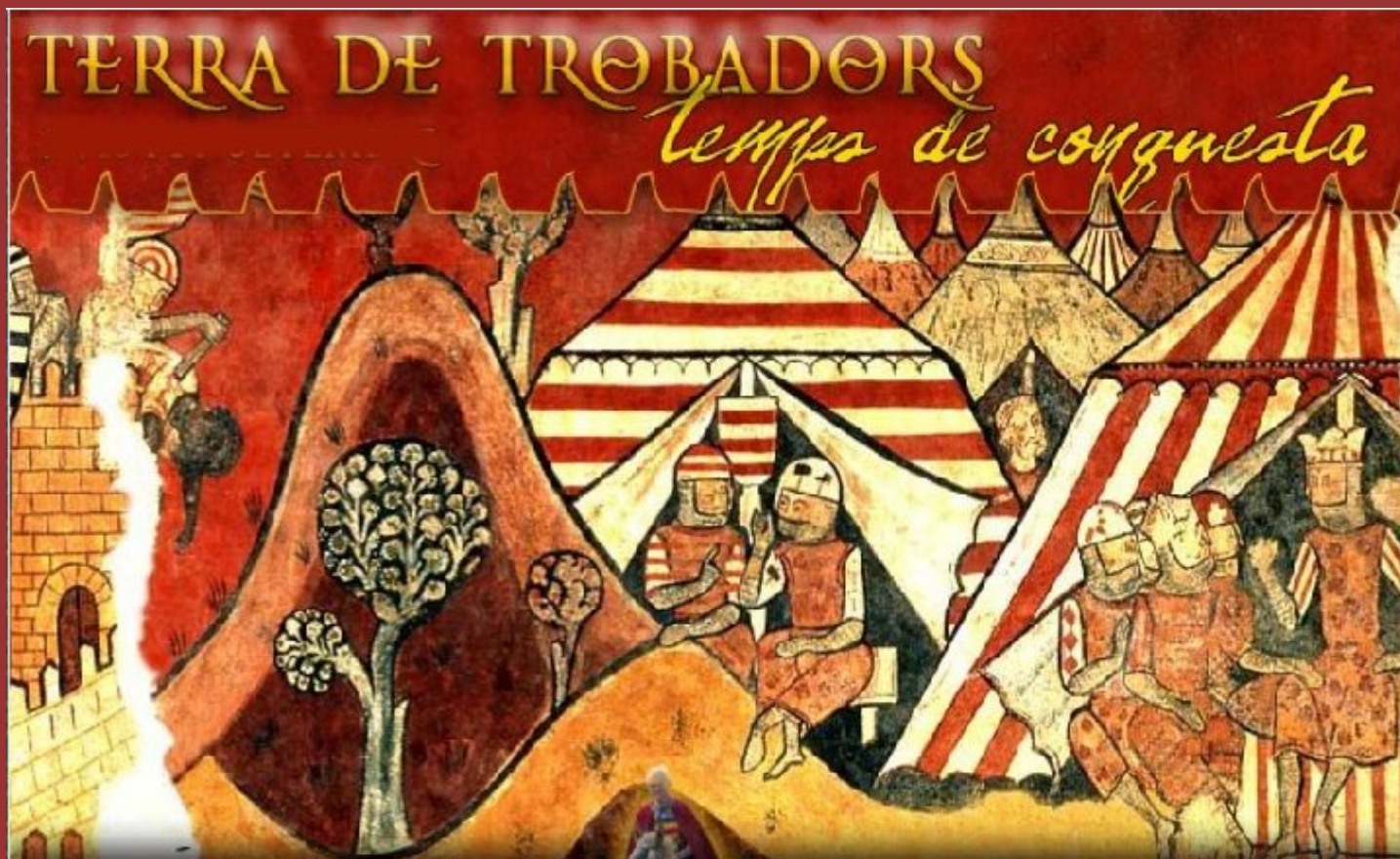

Els trobadors

EDAT MITJANA: Context històric

Període històric que comprèn:

- Des de la caiguda de l'**Imperi romà d'Occident** (476)
- Fins a l'ocupació turca de **Constantinoble** (1453),
o bé amb el descobriment d'**Amèrica** (1492)

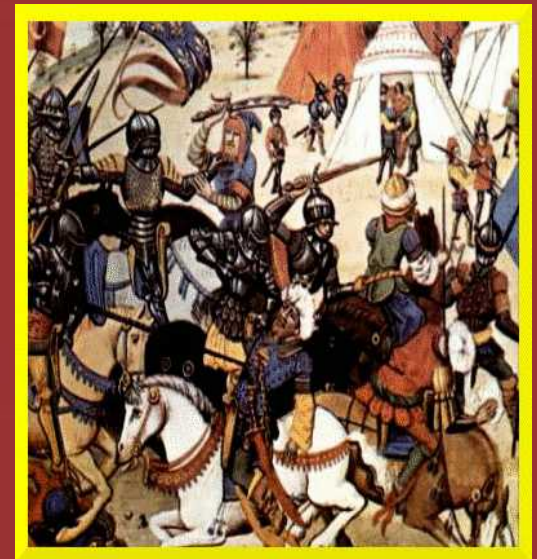
Se sol dividir en 2 etapes:

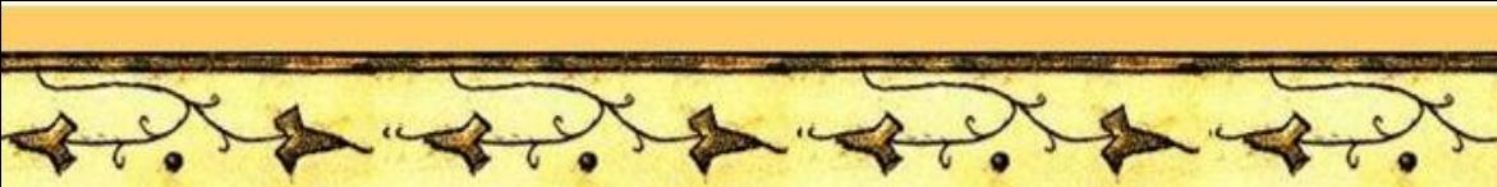
- **Alta Edat Mitjana: s. X - XII**
- **Baixa Edat Mitjana: s. XII - XV**

La fragmentació de l'**Imperi romà** comportà la divisió d'Europa en tres zones:

- L'imperi bizantí
- Els regnes europeus
- Els dominis musulmans

A Catalunya, els francs creen:

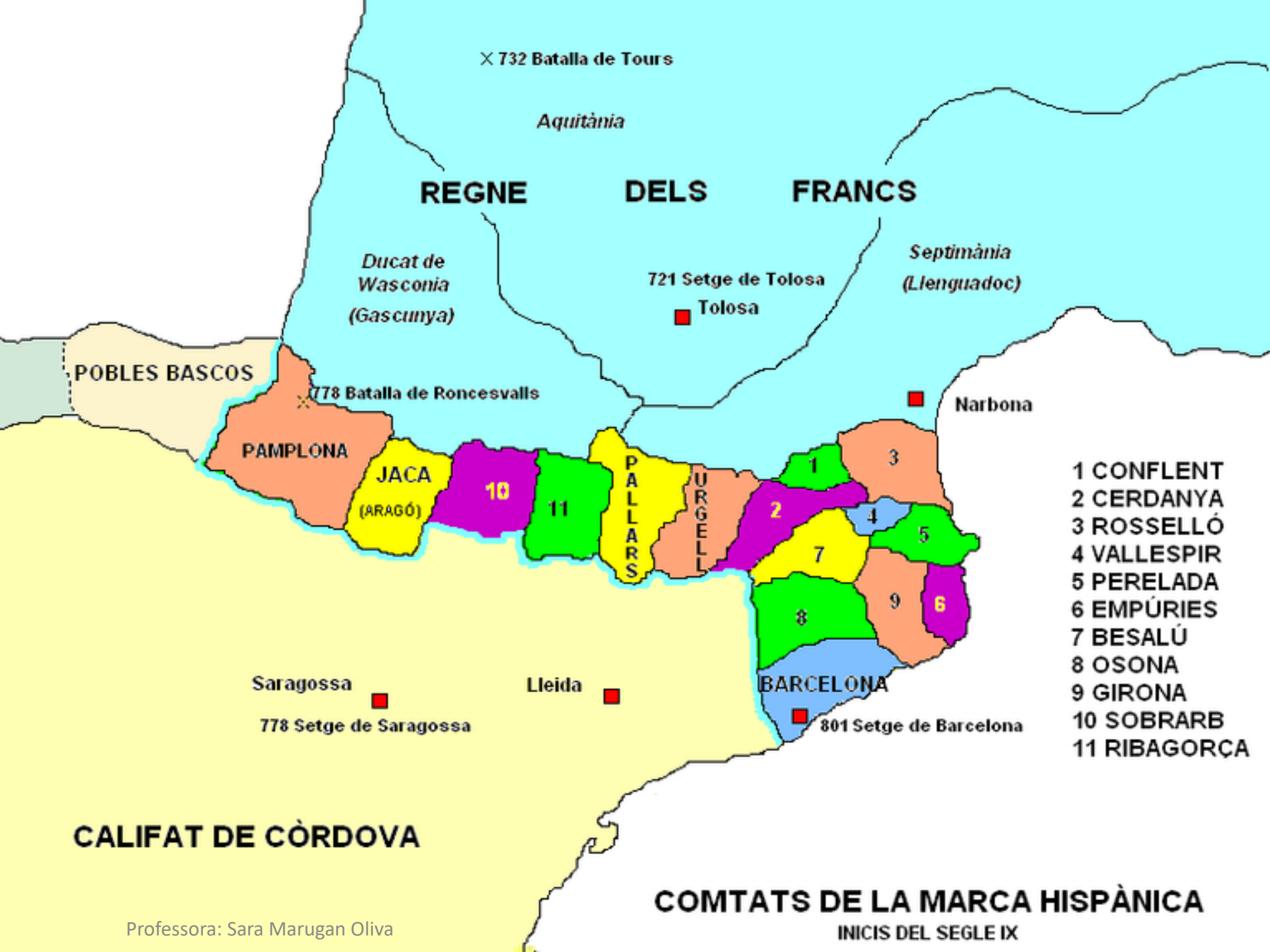

- La **Marca Hispànica**: zona fronterera destinada a protegir el regne franc de les incursions dels àrabs. Estava dividida en *comtats*.
 - **870**: Guifré el Pelós és designat comte de diferents comtats que repartí entre els fills. Se'l considera el fundador del **Casal de Barcelona**.

987: Borrell II no va renovar el jurament de fidelitat amb el rei franc.

1137: s'uneix Catalunya i Aragó amb el casament de **Ramon Berenguer IV**, Comte de Barcelona, i **Peronella**, filla del rei d'Aragó.

× 732 Batalla de Tours

Aquitània

REGNE DELS FRANCS

Ducat de
Wasconia
(Gascunya)

721 Setge de Tolosa

Tolosa

Septimània
(Llenguadoc)

POBLES BASCOS

× 778 Batalla de Roncevalles

PAMPLONA

JACA

(ARAGÓ)

10

11

PALLARS

URGELL

1

3

2

7

8

9

4

5

6

Narbona

Saragossa

778 Setge de Saragossa

Lleida

BARCELONA

801 Setge de Barcelona

- 1 CONFLENT
- 2 Cerdanya
- 3 ROSSELLÓ
- 4 VALLESPÍR
- 5 PERELADA
- 6 EMPÚRIES
- 7 BESALÚ
- 8 OSONA
- 9 GIRONA
- 10 SOBRARB
- 11 RIBAGORÇA

CALIFAT DE CÒRDOVA

COMTATS DE LA MARCA HISPÀNICA

INICIS DEL SEGLE IX

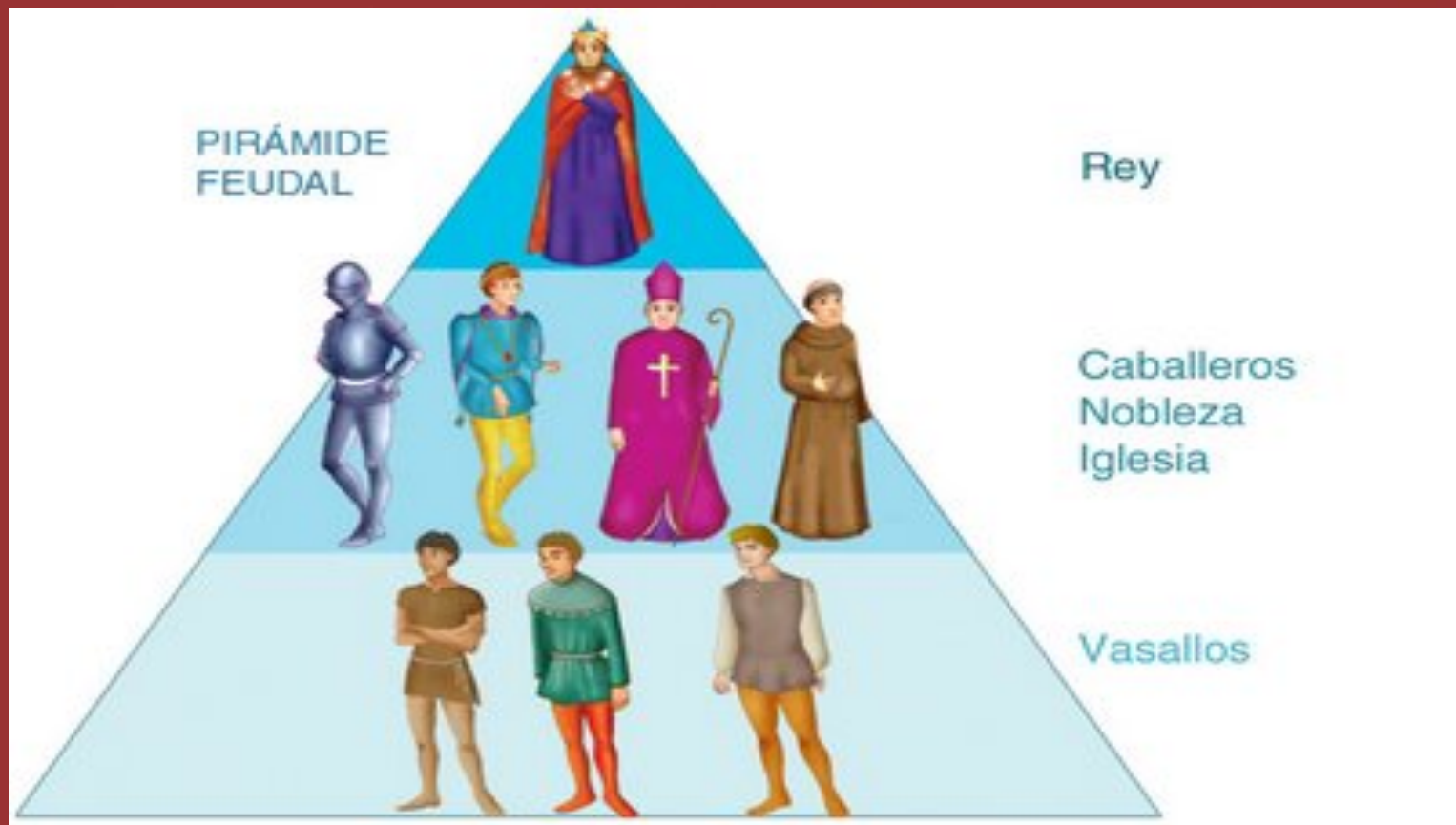
Feudalisme: (segles XI - XIII) és un sistema d'organització política, econòmica i social.

- Es basa en l'economia agrària.
- La societat es divideix en estaments a través del **vassallatge**.

En aquest moment és on es va desenvolupar la **literatura cortesana**.

PIRÀMIDE FEUDAL

La poesia medieval

La poesia trobadoresca:

- La poesia trobadoresca dels segles XII i XIII és la primera manifestació lírica culta en llengua vulgar de l'àmbit romànic.
- Va néixer a les corts occitanes durant el s. XI, encara que va aflorar al segle XII.
- La llengua emprada era l'occità.

Diferències entre:

Trobador (prové de «trobar»: inventar amb treball i enginy una cosa nova)

Artistes professionals que creaven tant els versos com la música que els acompanyava.

Joglar

La difusió de les composicions dels trobadors anaven a càrrec dels joglars. Estaven especialitzats en la recitació i en l'acompanyament musical.

Característiques generals:

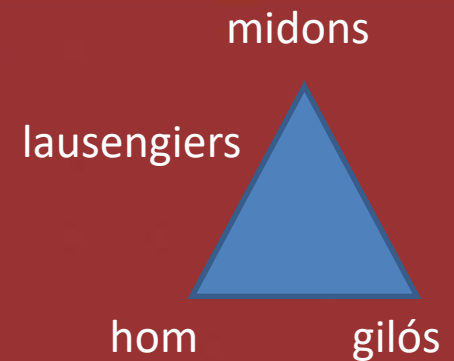
- El tema central és l'amor:
l'amor cortès (o *fin'amor*).
- L'amor és també una aliança
(pacte de vassallatge)
- El trobador és cortès: lleial,
generós, valent...
- La dama sol ser inaccessible i
el trobador ha de fer mèrits
per aconseguir-la.

Personatges:

- **Trobador o hom** (vassall)
- **Midons** (*meus dominus*) / **dompna** (dona)
- **Gilós** (marit)
- **Lausengiers** (tafaners, aduladors)

L'amor és vist com un pacte de vassallatge.

Per no descobrir els amors, el trobador designa la dama amb un **senhal** (pseudònim) que sol figurar al final del poema.

Tipus d'enamorat respecte la dama:

- **Fenhedor** (*tímid*): No s'atreveix a dirigir-se directament a la dama.
- **Pregador** (*suplicant*): El que sol·licita a la dama que li confessi el seu amor.
- **Entendedor** (*enamorat tolerat*): La dama l'ha recompensat amb penyores d'amor: anell, mocador...
- **Drutz** (*amic, amant*): Amant plenament acceptat per part de la dama i que ha tingut l'amor carnal.

Gèneres trobadorescos

Professora: Sara Marugan Oliva

Temàtica dels poemes trobadorescos: l'amor, la guerra, la mort i com fer poesia.

Temàtica de l'amor:

- Cançó:

- Expressa els sentiments amorosos cap a una dama noble.
- Té entre 5 i 7 cobles (estrofes) i una tornada.
- Apareix un *senhal*.

- Alba:

- Expressa els sentiments dels amants, quan s'han de separar al matí, després d'una nit junts.
- Un personatge era el guaita que vigilava que ningú els descobrís.

- Pastorel·la:

- Trobada al camp entre un cavaller i una pastora, en què es trenquen les pautes de la cortesia perquè el cavaller intenta seduir la pastora o vilana. Sovint la pastora enganya al cavaller.
- Gènere tradicional. Diàleg entre ambdós personatges.
- S'observa la diferència entre la forma de parlar de l'aristocràcia i la vilania.

Temàtica de la guerra:

- Sirventès:

- Expressa rebuig, odi i rancúnia.
- Tipus:
 - **Sirventès moral:** Blasma mals costums o abusos de determinats estaments socials.
 - **Sirventès personal:** Tracta un atac o una sàtira contra persones odiades pel trobador.
 - **Sirventès polític:** El trobador es converteix en portaveu d'un país.

Temàtica de la mort:

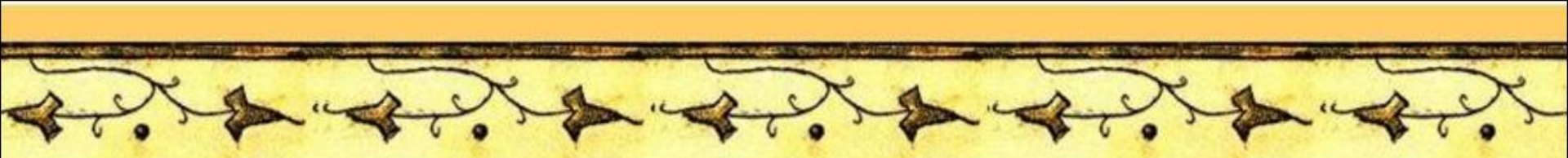
- Plany:

- Lamentació fúnebre que es lloa un gran personatge mort.

Temàtica sobre com fer poesia o l'enginy del trobador:

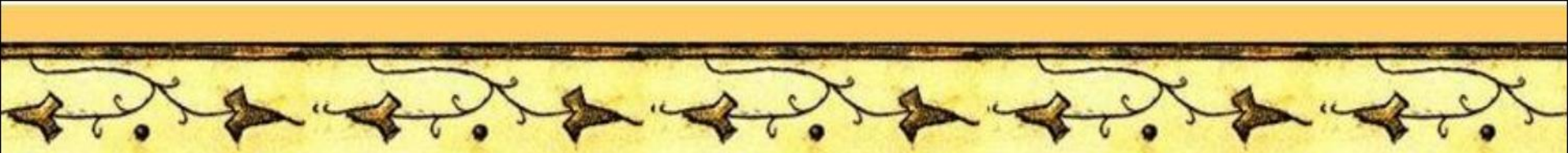
- Tensó: (poema que parla sobre un altre poema – metaliteratura)
- Debat entre dos trobadors en el qual cadascú defensa allò que creu més just.
- Temàtica: amorosa o sobre la manera de fer poesia.

CARACTERÍSTIQUES

- **Rigidesa formal:** Seguien unes normes que regulaven:
 - **Contingut**
 - **Versificació:** còmput de síl·labes sempre exacte
 - **Rima:** consonant
 - **Estrofes**
 - S'anomenaven **cobles**
 - Algunes composicions tenien **tornada**
 - Algunes altres, **refranys** (versos repetits a les cobles)

CARACTERÍSTIQUES

- **Feudal:** Apareix el vincle de vassallatge i la metàfora feudal: es fa un tractament de la dama (casada) com si fos un senyor feudal (del masculí: *meus dominus* → midons).
- **Àulica:** Segueix el codi cortès perquè es produeix a la cort: comportament de la *fin'amor* → amor lleial.
Altres codis que podem trobar a les poesies: *largueza* (la generositat del senyor), *vilar* (el dolent), *pretz* (els mèrits o premis personals)...
- **Internacional:** França, Occitània, el nord d'Itàlia i Catalunya (escrita en occità).

ESTIL

Cal diferenciar entre:

- **Trobar lleu:**

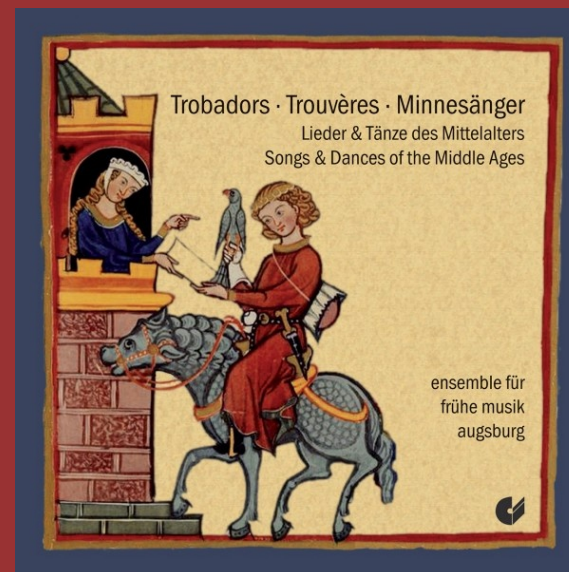
- Versificació senzilla
- Absència de recursos estilístics complicats
- Comprensió fàcil

- **Trobar clus:**

- Complicació de conceptes
- Dificultat de comprensió
- Llenguatge d'argot

- **Trobar ric:**

- Complicació de la forma
- Rimes estranyes

TROBADORS (es coneixen 350 trobadors de procedència diversa)

Màxims representants al sud de França:

- Guilhem de Peitieu (s. XI)
- Jaufré Rudel
- Arnaut Daniel

Màxims representants a Catalunya (una vintena):

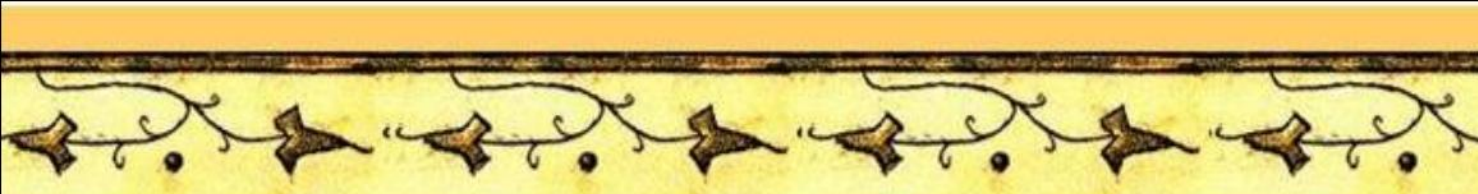
- Guillem de Berguedà, Berenguer de Palou, Cerverí de Girona (Guillem de Cervera), Guillem de Cabestany, Girault de Borneilh...

GUILLEM DE BERGUEDÀ

- Fill del vescomte de Berguedà.
- Va escriure cruels sirventesos contra el seu veí, el seu bisbe i Ponç de Mataplana.
- Es conserven 31 poesies escrites molt correctament en llengua occitana. La majoria són:
 - Cançons amoroses
 - Sirventesos

Cançoneta leu i plana

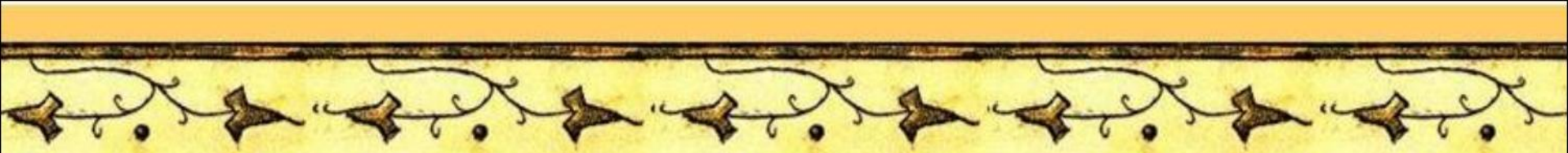

CERVERÍ DE GIRONA

- Cerverí de Girona (o Guillem de Cervera) va ser un trobador professional, ja que tenia sou a la Cancelleria Reial en temps de Jaume I.
- La poesia amorosa és dedicada a una dama que ell anomena *Sobrepretz*, «excés de mèrit».
- S'han conservat 119 composicions diverses i uns proverbis.

Assenyaleu el gènere trobadoresc de cada fragment:

1. Marquès, qui de vós es fia,
ni té amor ni companyia;
li cal guardar-se de vós allí on vagi:
que hi vingui de clar dia,
però de nit de cap manera.
¡Ai Marquès, Marquès, Marquès,
sou farcit i ple d'engany!

Guillem de Berguedà

3. Entre Lleida i Bellvís
prop d'un riu, entre dos jardins
estaven una pastoreta
i un pastor, vestits de terlis,
que jeien entre flors de lis,
besant-se damunt l'herbeta.

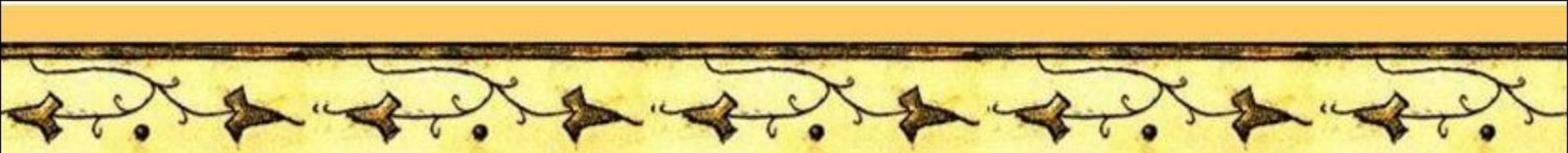
Cerverí de Girona

2. Bon companyó, canto enllà del
portell.
No dormiu més, que ja sento l'ocell
que cerca el dia volant pel boscatge.
¡Ai si el gelós us venia a fer ultratge!
¡l adés serà l'alba!

Girault de Borneilh

4. Canto molt trist, amb dol al cor,
pel gran dolor que m'ha garfit.
Ha mort, ai las, el més lluit
cavaller, en Ponç de Mataplana,
que era cortès, lleial, ardit,
ornat de bons capteniments,
un dels millors, molt generós,...

Guillem de Berguedà

Respostes

- 1. Sirventès personal (Guillem de Berguedà)
- 2. Alba (Girault de Borneilh)
- 3. Pastorel·la (Cerverí de Girona o Guillem de Cervera)
- 4. Plany (Guillem de Berguedà)